

Sygn. akt: I ACa 861/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wiesława Kuberska
Sędziowie:	SA Joanna Walentkiewicz - Witkowska (spr.) SO del. Sławomir Zieliński
Protokolant:	stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. T. i B. T.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej z siedzibą w G.**

o nakazanie usunięcia

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 11 kwietnia 2013 r. sygn. akt I C 391/10

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 2 i 3 w zakresie żądania nakazania usunięcia w ten sposób, że:

- w punkcie 2 wyroku nakazuje stronie pozwanej (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G. usunięcie kabli sieci energetycznej oraz słupa energetycznego, znajdujących się na powierzchni 370 m⁽²⁾ na nieruchomości powodów A. T. i B. T., położonej w P. przy ulicy (...), oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka (...), dla której w Sądzie Rejonowym w (...) VI Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta KW (...) – w terminie do 31 grudnia 2014 r.;

- w punkcie 3 zasądza ponad kwotę 22.835,20 zł od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz powodów A. T. i B. T. kwotę 365 (trzysta sześćdziesiąt pięć) zł tytułem kosztów procesu;

II. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz powodów A. T. i B. T. kwotę 818,87 (osiemset osiemnaście 87/100) zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Powodowie A. I B. T. domagali się w niniejszym procesie m.in. nakazania usunięcia pozwanemu (...) S.A. w G. usunięcia kabli sieci energetycznej oraz słupa energetycznego, znajdujących się na powierzchni 388m² ich nieruchomości, położonej w P. przy ulicy (...), oznaczonej numerem działki (...), w terminie 7 dni od uprawomocnienia wyroku, a w razie zwłoki w wykonaniu czynności – upoważnienia powodów do wykonania czynności na koszt pozwanego.

Wyrokiem z dnia 30 lipca 2007 roku Sąd Okręgowy w (...) nakazał stronie pozwanej usunięcie kabli sieci energetycznej oraz słupa energetycznego, znajdujących się na nieruchomości o powierzchni 0,1618ha, położonej w P. przy ulicy (...), oznaczonej w ewidencji gruntów numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...) w terminie 7 dni od uprawomocnienia wyroku, a nadto orzekł o wynagrodzeniu za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów.

Na skutek apelacji strony pozwanej Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 5 czerwca 2008 roku, wydanym w sprawie VI ACa 14983/07 uchylił zaskarżony wyrok w zakresie nakazania usunięcia kabli sieci energetycznej i słupa energetycznego, natomiast zmienił zaskarżony wyrok co do wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu w ten sposób, że oddalił powództwo w zakresie kwoty 169.157,48 złotych.

Wyrokiem z dnia 16 lipca 2009 roku w sprawie I CSK 511/08 Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo o zapłatę i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 27 listopada 2009 roku wydanym w sprawie VI ACa 1137/09, uwzględniając kierunki wykładni Sądu Najwyższego, uchylił zaskarżony wyrok w zakresie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu w kwocie 169.152,48 złotych i w tej części przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w (...).

W toku ponownego rozpoznania sprawy powodowie poparli swoje roszczenie o nakazanie usunięcia kabli sieci energetycznej i słupa energetycznego, znajdujących się na działce (...) (nie wskazując już 7 dniowego terminu i upoważnienia zastępczego) oraz o zasądzenie kwoty 186.240 złotych tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości za okres ostatnich 10 lat przed wniesieniem pozwu, a nadto rozszerzyli żądanie o należne im wynagrodzenie za okres od 1 maja 2007 roku do 31 grudnia 2012 roku (pismo procesowe k-488-490 akt).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w (...) zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. solidarnie na rzecz powodów A. T. i B. T. kwotę 100.563 złotych z ustawowymi odsetkami:

a. od kwoty 58.022 złotych od dnia 14 czerwca 2007 r.;

b. od kwoty 41.189 złotych od dnia 29 października 2012 r.;

c. od kwoty 1.352 złotych od dnia 1 stycznia 2013 r.;

2. oddalił powództwo w pozostałej części;

3. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. solidarnie na rzecz A. T. i B. T. kwotę 22.835,20 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5.600 złotych kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, których najistotniejsze elementy są następujące:

Powodowie A. i B. małżonkowie T. są właścicielami działek przy ul. (...) w P. tj:

- działki nr (...) o pow. 30 m² - na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w (...) z dnia 19 czerwca 2008r w sprawie I Ns 147/08, znoszącego współwłasność przedmiotowej nieruchomości i przyznającego ją na własność powodom na zasadzie wspólności ustawowej. Poprzednik prawny pozwanego podejmował działania prawne zmierzające do zasiedzenia przedmiotowej nieruchomości. Prawomocnym postanowieniem z dnia 21 października 1999r Sąd Rejonowy w (...) w sprawie I Ns 461/97 oddalił wniosek w tym zakresie, zaś wyrokiem z dnia 28 listopada 2006r Sąd Okręgowy w (...) w sprawie IC 1810/05 zasądził od Koncernu Elektrycznego E. w G. wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z w/w nieruchomości za okres do października 2006 r.
- działki nr (...) o pow. (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...), na której usytuowane są kable sieci energetycznej i słup energetyczny, związane ze stacją transformatorową znajdującą się na działce nr (...).

(...) te powodowie nabyli początkowo w udziałach w 1996 r.

W 1968 r. na działce gruntu oznaczonej nr (...) zostały wybudowane urządzenia energetyczne w postaci słupa elektroenergetycznego wraz z wychodzącymi ze stacji transformatorowej instalacjami elektroenergetycznymi. W tym samym roku urządzenia te zostały oddane do użytku oraz włączone do sieci energetycznej, wchodzącej w skład przedsiębiorstwa poprzednika prawnego pozwanego, działającego pod nazwą Zakłady (...). W 1972 r. z nieruchomości tej została wyodrębniona działka nr (...) ze stacją trafo. Do urządzeń elektroenergetycznych usytuowanych na działkach powodów przesyłana jest energia elektryczna średniego napięcia, a za jej pośrednictwem, do zasilanych ze stacji odbiorców .

W 2007 r. powodowie prowadzili korespondencję z (...) S.A., wzywającą do usunięcia z działki nr (...) kabli sieci energetycznych i słupa energetycznego, jako posadowionych bez tytułu prawnego i zgody właścicieli oraz zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z zajętego terenu, powołując się na wyrok w sprawie I C 1810/05. W odpowiedzi Przedsiębiorstwo (...) podniosło m.in., iż powodowie posiadali wiedzę co do usytuowania urządzeń na działce w chwili nabycia nieruchomości, a prawo własności nie jest prawem absolutnym.

W związku z toczącymi się pomiędzy stronami sporami sądowymi, pozwany pismem z dnia 1 grudnia 2010r zwrócił się do Urzędu Miasta P. z zapytaniem, czy w przypadku zmiany lokalizacji stacji trafo, usytuowanej na działce nr (...), do narożnika działki powodów nr (...), Gmina M. P. wyrazi zgodę- i na jakich warunkach- na przeprowadzenie wyprowadzeń kablowych przez nieruchomość Gminy M. P.. Z treści w/w pisma wynika, że stacja trafo zasilą ponad 200 odbiorców z obszaru P. - Ś., a wyniesienie urządzenia poza granice nieruchomości powodów, zważywszy na jego znaczenie i dość trudny obszar inwestycyjny, może być problematyczne.

Działka oznaczona numerem ewidencyjnym (...) zlokalizowana jest na terenie obszarów adaptacji i intensyfikacji zabudowy śródmiejskiej o funkcji centrum miasta, na podstawie studium uwarunkowań i kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego Miasta P., zatwierdzonego uchwałą Rady Miasta P. z dnia 21 kwietnia 1998 r. W sąsiedztwie działki znajdują się głównie nieruchomości wykorzystywane do celów działalności usługowo - handlowej oraz nieruchomości z zabudową mieszkaniową. Na terenie działki, wzdłuż ulicy (...) zlokalizowany jest budynek usługowo - mieszkalny, na poziomie parteru znajduje się brama wjazdowa na działkę, zaś pozostałe kondygnacje są w zwartej zabudowie z budynkami znajdującymi się na sąsiednich nieruchomościach. Tylna część działki jest niezabudowana, w części utwardzona i w znacznej części przeznaczona na płatny parking, natomiast pozostała porośnięta roślinnością trawiastą. Na niezabudowanym terenie działki znajduje się znaczna ilość sieci infrastruktury technicznej, której przeważająca część jest związana ze stacją transformatorową znajdującą się na terenie działki nr (...). Są to podziemne linie kablowe średniego i niskiego napięcia oraz napowietrzna dwutorowa linia niskiego napięcia zamontowana na słupie żelbetowym. Powierzchnia terenu zajęta przez strefy ochronne od sieci elektroenergetycznych wynosi 370 m². Na działce znajduje się nieczynna sieć wodno - kanalizacyjna.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Okręgowy wskazał, że w ramach ponownego rozpoznania sprawy przedmiotem sporu pozostają roszczenia związane z działką nr (...) tj. roszczenie negatoryjne o nakazanie usunięcia urządzeń i roszczenie uzupełniające o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z pasa gruntu nieruchomości obciążonej. Sporna linia energetyczna wraz ze słupem elektroenergetycznym zostały usytuowane na nieruchomości powodów bez zgody ich poprzedników prawnych. Tym samym doszło do wkroczenia w sferę uprawnień właścicielskich nie tylko wbrew woli właściciela, ale także bez oparcia w przepisach prawa. Wobec niedysponowania przez pozwanego tytułem do korzystania z nieruchomości powodów, w zakresie objętym siecią i słupem energetycznym, usytuowanymi na działce nr (...) powodowie, dla ochrony swej własności, skorzystali z roszczenia negatoryjnego przewidzianego w art. 222 § 2 kc, żądając usunięcia powyższych urządzeń.

W ocenie Sądu Okręgowego, powództwo w tym zakresie powinno jednak ulec oddaleniu w oparciu o art. 5 k.c. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w realiach niniejszej sprawy, zadośćuczynienie żądaniu powodów nie jest możliwe w najbliższej przyszłości i bez uwzględnienia usunięcia lub przeniesienia stacji transformatorowej (powodowie wskazali w pozwie na 7 dniowy termin wykonania czynności od uprawomocnienia się orzeczenia i swym żądaniem nie objęli stacji trafo). Usunięcie urządzeń, które są ściśle powiązane z całą terenową siecią przesyłową energii elektrycznej oraz przemieszczenie ich w inny obszar, wydaje się być technicznie możliwe, co można wywieść z przytoczonej na wstępie treści pisma kierowanego przez pozwanego do Urzędu Miasta, to jednak wiąże się z realizacją dużego, kosztownego zamierzenia, rozciągniętego w czasie i okresowymi uciążliwościami dla podmiotów trzecich, nie wyłączając dla nich ujemnych konsekwencji (ewentualnych szkód) z tym związanych.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że sporne urządzenia mają istotne znaczenie dla funkcjonowania znacznej części sieci elektroenergetycznej, z którą pozostają w ścisłej zależności. Przechodząca przez działkę powodów trasa energetyczna, powiązana ze znajdującymi się na niej urządzeniami, służy zaopatrzeniu w energię elektryczną części społeczności lokalnej. Dostarcza energię dla domostw i punktów usługowych, znajdujących się na tym terenie. Ponadto spełnienie zadość żądaniu powodów wiązałoby się z koniecznością dokonania odpowiednich odprowadzeń i połączeń sieciowych poprzez działki stanowiące własność innych podmiotów, co z kolei ograniczałoby ich uprawnienia właścicielskie i uzasadniałoby traktowanie takiego działania, jako sprzecznego z zasadami współzycia społecznego. Powodowie niewątpliwie mają tego wszystkiego świadomość tym bardziej, że w dacie nabywania nieruchomości przedmiotowe urządzenia w stanie czynnym, znajdowały się na ich działce. Dodatkowo realizacja żądania powodów nie jest także możliwa bez przeprowadzenia odpowiednich działań administracyjnych o szerokim zakresie decyzyjnym i czasowym.

Powyższe okoliczności, w ocenie Sądu Okręgowego, przesądziły o tym, że żądanie powodów zawarte w punkcie 1 pozwu stanowiło nadużycie prawa podmiotowego.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając go w części, tj. w punkcie 2 oddalającym powództwo co do nakazania usunięcia kabli sieci energetycznej oraz słupa energetycznego. W wywiezionym przez siebie środku zaskarżenia zarzucili naruszenie prawa materialnego - art. 5 k.c. przez błędne jego zastosowanie, polegające na uznaniu, iż żądanie powodów stanowi nadużycie prawa, gdy w okolicznościach niniejszej sprawy nie można dopatrzeć się wyjątkowej sytuacji (w ramach gospodarki rynkowej dostarczanie przez pozwanego energii elektrycznej nie nosi cech wyłącznie działalności społeczno - użytecznej, lecz jest częścią prowadzonej działalności gospodarczej przez wielki koncern energetyczny), zaś możliwość przeniesienia tych urządzeń na działkę, stanowiącą własność Gminy jest oczywista.

W następstwie tak sformułowanego zarzutu skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez nakazanie pozwanemu (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. usunięcia kabli sieci energetycznej oraz słupa energetycznego, znajdujących się na pow. 370 m² na nieruchomości powodów A. T. i B. T., położonej w P. przy ul. (...), oznaczonej numerem działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w (...) VI Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta KW (...) oraz o zasądzenie na rzecz powodów kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i orzeczenie o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przewidzianych. Wskazał przy tym, że sporne urządzenia mają kluczowe znaczenie dla mieszkańców dzielnicy S., a powodowie wiedzieli o ich istnieniu w chwili nabywania nieruchomości. Powodowie jedynie hipotetycznie zostali ograniczeni w wykonywaniu swego prawa. Wprawdzie istnieje teoretyczna możliwość przeniesienia urządzeń przesyłowych na działkę sąsiednią, ale to ograniczałoby uprawnienia właściciela tej działki. Przerzucenie na innych właścicieli gruntów, które nie były do tej pory obciążone tymi urządzeniami konieczności znoszenia ograniczeń z tym związanych musi być uznane za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Usunięcie urządzeń wiązałoby się z dodatkowymi pracami. Należy więc rozważyć nie tylko dodatkowe koszty, ale także ogół trudności związanych z tym procesem. Urządzenie przesyłowe zlokalizowane na nieruchomości powodów zasila około 400 odbiorców i aktualnie nie ma możliwości jego przeniesienia. Strona pozwana wskazała także, że w razie nakazania usunięcia urządzeń energetycznych rozważy kwestię wystąpienia z wnioskiem o ustanowienie za wynagrodzeniem służebności przesyłu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 5 k.c., zawarty w apelacji powodów należy uznać za zasadny, co z kolei skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia w kierunku wnioskowanym przez powodów (art. 386 § 1 k.p.c.).

Oddalając powództwo Sąd pierwszej instancji podkreślił, że zadośćuczynienie żądaniu powodów nie jest możliwe w najbliższej przyszłości i to bez uwzględnienia usunięcia lub przeniesienia stacji transformatorowej. Usunięcie urządzeń wiąże się z realizacją dużego, kosztownego zamierzenia, rozciągniętego w czasie i okresowymi uciążliwościami dla podmiotów trzecich. Przechodząca przez działkę powodów trasa energetyczna, powiązana ze znajdującymi się na niej urządzeniami, służy zaopatrzeniu w energię elektryczną części społeczności lokalnej. Ponadto uwzględnienie żądania powodów wiązałoby się z koniecznością dokonania odpowiednich odprowadzeń i połączeń sieciowych poprzez działki stanowiące własność innych podmiotów, co z kolei ograniczałoby ich uprawnienia właścicielskie i uzasadniałoby traktowanie takiego działania, jako sprzecznego z zasadami współżycia społecznego. Dodatkowo realizacja żądania powodów nie jest także możliwa bez przeprowadzenia odpowiednich działań administracyjnych o szerokim zakresie decyzyjnym i czasowym.

Odwołując się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 r. IV CK 82/05 oraz jego uzasadnienia (BAZA LEX nr 303363) należy wskazać, że odmowa uwzględnienia roszczenia zgodnego z prawem (art. 222 § 2 k.c.) może nastąpić w okolicznościach wyjątkowych, szczegółowo wskazanych przez stronę podnoszącą zarzut nadużycia prawa podmiotowego i wykazanych w razie sporu. Nie można odmówić ochrony prawa podmiotowego (np. prawa własności) na podstawie zarzutów ogólnikowych i nie popartych dowodami.

Warto też wskazać, że orzecznictwo Sądu Najwyższego przeszło znamiennej ewolucję co do możliwości zastosowania art. 5 k.c. w sprawach o ochronę własności. W okresie powojennym początkowo w szerokim zakresie oddalane były powództwa windykacyjne, gdyż w ten sposób chroniono interesy tzw. nieformalnych nabywców, zwłaszcza gospodarstw rolnych. Związane to było z istnieniem daleko idących ograniczeń w zakresie obrotu nieruchomościami rolnymi i, co za tym idzie, szeroko rozwiniętym obrotem nieformalnym. Następnie jednak, Sąd Najwyższy wyłączył, co do zasady, możliwość stosowania ochrony przewidzianej w art. 5 w stosunku do posiadaczy, którzy objęli nieruchomość rolną na podstawie nieformalnej umowy nabycia zawartej po wejściu w życie ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 27, poz. 250 ze zm.) czyli po dniu 4 listopada 1971 r. (tak orzeczenie z dnia 23 czerwca 1980 r., III CRN 97/80, OSP 1982, nr 1, poz. 2). Ustawa ta dokonała bowiem uwłaszczenia nieformalnych nabywców, porządkując w dużej mierze stosunki własnościowe w rolnictwie.

W ostatnich latach dominuje stanowisko, zgodnie z którym zastosowanie art. 5, jako podstawy oddalenia powództwa windykacyjnego, jest co do zasady niedopuszczalne (tak orzeczenie SN z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94, niepubl.; zob. też orzeczenie SN z dnia 27 maja 1999 r., II CKN 337/98, OSNC 1999, nr 12, poz. 214 oraz orzeczenie SN z dnia 3 października 2000 r., I CKN 287/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 43). Jednak w wypadkach wyjątkowych Sąd Najwyższy zdaje się dopuszczać możliwość oddalenia powództwa windykacyjnego na podstawie art. 5.

Zastosowanie art. 5 k.c. nie może doprowadzić do nabycia ani też utraty prawa podmiotowego (por. np. orzeczenia SN z dnia 7 grudnia 1965 r., III CR 278/65, OSNCP 1966, nr 7-8 poz. 130 oraz z dnia 8 listopada 1985 r., III CRN 343/85, OSNCP 1986, nr 10 poz. 161). Oddalenie powództwa na podstawie tego przepisu prowadzi do powstania (i aprobowania przez sąd) sytuacji, że stan faktyczny nie odpowiada stanowi prawnemu. W demokratycznym państwie prawnym tego rodzaju trwale stany nie są pożądane, dlatego też przy sięganiu do art. 5 k.c. należy zachowywać szczególną ostrożność. (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2005 r. III CK 129/04 Prok.i Pr.-wkl. 2005/7-8/52)

Tymczasem w rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy, oddalając powództwo przyjął określone twierdzenia i założył trudności, nie mając ku temu żadnych podstaw, nie dostrzegając także obowiązku strony pozwanej wykazania w procesie, że istotnie zachodzą szczególne okoliczności, nakazujące pozbawienia powodów ochrony ich prawa własności z uwagi na zasady współżycia społecznego. Prawo własności podlega bardzo silnej ochronie. Powodowie wykazali, że bezprawnie wkroczone w sferę ich władztwa nad nieruchomością. Pozwany winien wykazać, że ochrony powodom udzielić nie można z uwagi na konieczność osiągnięcia istotnych celów dla społeczności lokalnej, niemożliwych do zrealizowania w inny sposób, ewentualnie jeśli możliwych –to pociągających za sobą istotne trudności techniczne, koszty nadmiernie obciążające stronę pozwaną, znaczące perturbacje w zaopatrzeniu części mieszkańców S. w energię elektryczną.

Zważyć należy, że strona pozwana w kwestii wykazania sprzeczności żądań powodów z zasadami współżycia społecznego pozostawała całkowicie bierna, podobnie jak i w kwestii wykazania tytułu prawnego, w oparciu o który została zbudowana stacja frafo i związane z nią urządzenia elektroenergetyczne. Ostatnie czynności w procesie strona pozwana podjęła w dniu 9 kwietnia 2010 roku, składając wniosek o zwieszenie postępowania w sprawie do czasu prawomocnego zakończenia sprawy o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej, obciążającej nieruchomość powodów przy ulicy (...), oznaczonej jako działka (...). Pismo procesowe z dnia 1 grudnia 2010 roku ze sprawy I Ns 1280/09 oraz pismo do Urzędu Miasta P. z dnia 1 grudnia 2010 roku wraz z protokołem rozprawy z dnia 2 grudnia 2010 roku w w/w sprawie znalazły się w aktach z inicjatywy Sądu Okręgowego. Jaka była odpowiedź Urzędu Miasta P. nie wiadomo. Strona pozwana nie złożyła tej odpowiedzi. Postępowanie w sprawie I Ns 1280/09 zostało ostatecznie umorzone, bo wniosek o podjęcie nie wpłynął w terminie roku od jego zawieszenia na podstawie art. 178 k.p.c. W toku rozprawy w dniu 21 marca 2012 roku strona pozwana została zobowiązana m.in. do wypowiedzenia się czy istnieje realna możliwość przeniesienia stacji transformatorowej wraz z przyłączami znajdującymi się na działce (...) w inne miejsce, ewentualnie z wykorzystaniem nowo pobudowanej stacji od ulicy (...) na działkę (...) lub przez działkę (...). Wezwanie pozostało bez odpowiedzi, a strona pozwana nie brała już czynnego udziału w procesie i nie zanegowała możliwości podłączenia odbiorców do stacji nowo wybudowanej, wskazywanej przez powodów. To powodowie złożyli mapę obrazującą przebieg linii przez ich działkę z dwiema propozycjami poprowadzenia nowej trasy dla sieci, ze wskazaniem, że działki (...) to działki gminne. Ta możliwość nie została w żaden sposób zweryfikowana, ale też nie została zanegowana przez stronę pozwaną.

To strona powodowa złożyła do akt sprawy kserokopię protokołu rozprawy z dnia 7 października 2010 roku w sprawie I Ns 1280/09 o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej, podczas której zeznawał J. G.. Protokół ten został złożony jedynie w związku ze wskazywaną przez powodów, a potwierdzoną przez świadka możliwością przełączenia części odbiorców do innej stacji oraz wzniesienia nowej stacji i wkomponowania jej w projekty przyszłej zabudowy działki (...).

Bez żadnej inicjatywy dowodowej, w oparciu o zeznania tego świadka złożone w innej sprawie Sąd Okręgowy przyjął, że stacja jest ważnym węzłem sieci energetycznej w P. i powinna być w tej, bądź pobliskiej lokalizacji.

Wskazać więc należy - choć tylko na marginesie, gdyż stosowny zarzut nie został podniesiony - że Sąd orzekający poczynił powyższe ustalenia, uzasadniające oddalenie powództwa na podstawie treści protokołu, zawierającego zeznania świadka z innej sprawy. Otóż, takie procedowanie jest błędne. Zawsze, gdy istnieje możliwość powtórzenia dowodów pochodzących z osobowych źródeł dowodowych, Sąd winien bezpośrednio zetknąć się z tym materiałem dowodowym (por. m.in. K. Piasecki "System dowodów i postępowanie dowodowe w sprawach cywilnych" Warszawa

2010 str. 136). Tym bardziej zeznania tego świadka nie mogły stanowić podstawy dla wysuwania tak daleko idących wniosków przez Sąd, zwłaszcza że nie są one niczym poparte.

Sąd Okręgowy odwołał się także do pisma strony pozwanej z 1 grudnia 2010 roku, zawierającego pytania do Urzędu Miasta P. czy wyrazi zgodę i na jakich warunkach na przeprowadzenie sieci przez nieruchomości gminne. Z treści tego pisma wynika, że stacja zasila ponad 200 odbiorców, a wyniesienie urządzenia poza granice nieruchomości może być problematyczne. Nie znając odpowiedzi na to pismo Sąd przyjął, że aczkolwiek usunięcie urządzeń powiązanych z całą terenową siecią przesyłową wydaje się technicznie możliwe, to wiąże się to z realizacją dużego i kosztownego zamierzenia, rozciągniętego w czasie i okresowymi uciążliwościami dla podmiotów trzecich, nie wyłączając ich ewentualnych szkód. Są to twierdzenia warunkujące rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie, a zostały poczynione zupełnie dowolnie. Jak duże to byłoby zamierzenie, jak długo by trwało i jakie pociągałoby uciążliwości dla podmiotów trzecich nie wiadomo, bo nie ma w tej kwestii żadnych ustaleń. Dość powiedzieć, że w powołanym przez Sąd piśmie z dnia 1 grudnia 2010 roku jest mowa o zasilaniu 200 odbiorców, w odpowiedzi na apelację już o 400 odbiorcach i braku możliwości dokonania przeniesienia linii. Twierdzeń tych strona pozwana nie udowodniła i Sąd nie miał żadnego materiału dowodowego, pozwalającego na wysnucie wniosków niweczących prawa powodów do pełnego korzystania z ich prawa do gruntu.

Sąd I instancji wyeksponował nadto, że spełnienie zadość żądaniu powodów wiązałoby się z koniecznością dokonania odpowiednich odprowadzeń i połączeń sieciowych poprzez działki stanowiące własność innych podmiotów, co z kolei ograniczałoby ich uprawnienia właścicielskie i uzasadniałoby traktowanie takiego działania, jako sprzecznego z zasadami współżycia społecznego. Sąd zniweczył ochronę prawa własności powodów, a zatroszczył się o prawa innych właścicieli. Nie zbadał przy tym czy pod linię energetyczną - zgodnie z sugestią powodów - mogą być wykorzystane działki Gminy P., która w założeniu swego istnienia powołana jest do zaspokajania interesów i potrzeb społeczności lokalnej. Sąd Okręgowy pominął w swych rozważaniach, że oddalenie powództwa zdaje się stwarzać stan trwały, gdy tymczasem na podstawie art. 5 k.c. można pozbawić prawo podmiotowe ochrony jedynie przez pewien czas.

W tych warunkach Sąd Apelacyjny przyjął, że powodowie o przeprowadzili w toku procesu te dowody, które ich obciążały zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu, a strona pozwana - zachowując się całkowicie biernie i mając świadomość korzystania z gruntu bez tytułu prawnego - nie wykazała konieczności udzielenia jej ochrony dalej idącej, niż sięga prawo powodów (oczywiście nie absolutne). Natomiast Sąd Okręgowy bez żadnych dowodów przyjął twierdzenia korzystne dla pozwanej Spółki. Z pola widzenia nie może umknąć także i to, że w aktach sprawy I C 1810/05, załączonych do sprawy niniejszej znajduje się koncepcja programowo-przestrzenna „Zabudowa uzupełniająca-plombowa P., ul (...)”, niemożliwa do zrealizowania z uwagi na istniejącą stację trafo i wymogi bezpieczeństwa. (k- 74-81 akt). W aktach tej samej sprawy (k-36) znajduje się wyrok Sądu Okręgowego w (...) z dnia 15 czerwca 2005 roku, wydany w sprawie IV Ca 411/05, zmieniający wyrok Sądu Rejonowego w (...) i nakazujący Koncernowi Energetycznemu E. -SA w G. wydanie A. i B. małżonkom T. nieruchomości o powierzchni 30 m⁽²⁾, oznaczonej w ewidencji gruntów numerem (...), położonej przy ulicy (...) w P. (KW (...)) w terminie do 31 października 2006 roku. Do daty wyrokowania w sprawie niniejszej upłynęło 7 lat i wyrok powyższy nie został wykonany, a strona pozwana nie podjęła żadnych realnych działań, by wykonanie wyroku stało się w ogóle możliwe. Natomiast w odpowiedzi na apelację strona pozwana podała, że w przypadku nakazania usunięcia urządzeń rozważy kwestię wystąpienia z wnioskiem o ustanowienie za wynagrodzeniem służebności przesyłu.

Ostatecznie więc Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punktach 2 i 3 w zakresie żądania nakazania usunięcia w ten sposób, że nakazał stronie pozwanej (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G. usunięcie kabli sieci energetycznej oraz słupa energetycznego, znajdujących się na nieruchomości powodów A. T. i B. T., położonej w P. przy ulicy (...), oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka (...), dla której w Sądzie Rejonowym dla w P. VI Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta KW (...) - w terminie do 31 grudnia 2014 roku, ustalonym na podstawie art. 320 k.p.c.. Ustanowione w art. 320 k.p.c. "moratorium sędziowskie" służy urealnieniu egzekucji i uwzględnieniu uwarunkowań ekonomicznych oraz społecznych. W procesach cywilnych, będących następstwem umocnienia się praw jednostki (m.in. prawa własności), zmierzających do porządkowania

zadawnionych stosunków prawnych potrzeba wyważania interesu właściciela i obiektywnych możliwości strony pozwanej powinna być starannie oceniana, wiadomo bowiem powszechnie, że przeniesienie urządzeń liniowych wymaga zabiegów organizacyjnych, technicznych, ekonomicznych i prawnych. Bezczynność przedsiębiorstw oparta być może na założeniu, że wielkość i znaczenie tych urządzeń chroni je przed roszczeniami o ochronę własności, nie zasługuje na aprobatę, a w rozpoznawanej sprawie miała wpływ na bezskuteczność zarzutów niweczących roszczenie (obrona oparta na nieusprawiedliwionym zarzucie naruszenia przez powoda zasad współżycia społecznego - art. 5 k.c.). Nie zwalniało to jednak sądu od rozstrzygnięcia o terminie wykonania orzeczenia, uwzględniającego przynajmniej podstawowe czynniki ujawnione w sprawie, takie jak wielkość i funkcja urządzeń. Brak aktywności procesowej strony pozwanej nie pozwalał wprowadzić na dokładne ich ustalenie, ale umożliwił rozstrzygnięcie oparte na doświadczeniu i przekonaniu składu orzekającego.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Sąd zasądził dodatkowo 365 złotych tytułem kosztów procesu, obliczonych od kwoty 1000 złotych, wskazywanej pierwotnie jako wartość przedmiotu sporu od tego roszczenia.

Na tej samej podstawie Sąd Apelacyjny zasądził na rzecz powodów koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 818,87 złotych, obejmujące opłatę od apelacji, koszty dojazdu do Sądu pełnomocnika powodów 183,87 złotych i wynagrodzenie pełnomocnika za postępowania apelacyjne wyliczone od tej samej wartości przedmiotu zaskarżenia (135 złotych).